УДК 323.174:327(477:061.1ЄС)»364»
DOI https://doi.org/10.32782/2707-5206.2026.42.23

Ніколаєва М. І.
к. політ. наук, доцент, професор,
кафедра політології,
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,
Французський бул., 24/26, м. Одеса, 65058, Україна
E-mail: nikolaeva.mayya@onu.edu.ua
ORCID ID: https://orcid.org/0000-0003-0056-0553

ПОЛІТИЧНІ ЧИННИКИ ТРАНСФОРМАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ТА ВІЙНИ

У статті розглянуто, як політичні рішення Європейського Союзу та уряду України змінили державну регіональну політику після 2022 р. Використано документи Європейської комісії та Кабінету Міністрів України, дані Міністерства соціальної політики і Світового банку, матеріали порталу «Децентралізація» та наукові публікації. Застосовано політико-географічний, системно-структурний, порівняльно-географічний і статистичний методи та метод структурного моделювання. Показано, що надання статусу кандидата в червні 2022 р., відкриття переговорів про вступ у червні 2024 р. і скринінг розділу 22 у вересні 2025 р. задали зовнішню рамку регіональної політики, а інструмент Ukraine Facility обсягом 50 млрд євро поставив європейське фінансування в залежність від реформ. У відповідь Україна оновила Державну стратегію регіонального розвитку, запровадила функціональні типи територій, відновила Міжвідомчу координаційну комісію та перезапустила Державний фонд регіонального розвитку з обсягом 1 млрд грн у 2025 р., половина якого спрямована прифронтовим областям. Водночас війна різко поглибила регіональні диспропорції. У чотирьох регіонах перебуває понад 1,9 млн із 4,6 млн зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб, а на три області сходу припадає 244,6 млрд дол. США потреб на відбудову з 587,7 млрд дол. Запропоновано багаторівневу модель регіональної політики, що поєднує рівні ЄС, держави, регіонів і громад, та виявлено головне обмеження, а саме розрив між політичною рамкою і спроможністю регіонів її реалізувати. Зроблено висновок, що європейська інтеграція перетворила регіональну політику з внутрішнього інструменту вирівнювання на частину переговорного процесу, в якому безпекова ситуація територій визначає реальні можливості застосування європейських принципів.

Ключові слова: регіональна політика, європейська інтеграція, політичні чинники, політика згуртованості, функціональні типи територій, прифронтові громади, Україна.

Актуальність теми дослідження. Постановка проблеми в загальному вигляді, її зв'язок з науковими або практичними задачами. Регіональна політика України тривалий час залишалася переважно внутрішньою справою держави. Вона зводилася до розподілу бюджетних коштів між областями та до підтримки окремих депресивних територій. Після лютого 2022 р. становище змінилося докорінно. З одного боку, війна зруйнувала господарство цілих регіонів

© Ніколаєва М. І., 2026

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

і спричинила переміщення мільйонів людей, тож колишні уявлення про проблемні й благополучні території втратили сенс. З іншого боку, рішення про надання Україні статусу кандидата і про відкриття переговорів про вступ до ЄС поставили регіональну політику в залежність від зовнішніх вимог. Розділ 22 переговорів, присвячений регіональній політиці та координації структурних інструментів, вимагає від держави не стільки нових законів, скільки працюючих інституцій, здатних розпоряджатися коштами політики згуртованості.

Таким чином регіональна політика опинилася на перетині двох потужних політичних процесів, а саме війни та європейської інтеграції. Для суспільної географії це означає, що розміщення ресурсів розвитку між регіонами тепер визначається не лише економічною доцільністю, а й політичними рішеннями, ухваленими в Брюсселі та Києві, і безпековими обставинами на місцях. Розуміння цього зв'язку потрібне для оцінки того, які регіони зможуть скористатися європейськими інструментами, а які ризикують залишитися осторонь.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зміну засад регіональної політики в умовах війни одними з перших описали І. З. Сторонянська та Л. Я. Беновська. Вони визначили напрями зближення української та європейської регіональної політики, зокрема синхронізацію періодів планування, стимулювання функціональних типів територій і спільні принципи формування політики, та звернули увагу на зміщення акценту з регіонального рівня на рівень громад (Storonyanska & Benovska, 2023). Я. А. Жаліло та О. Ю. Снігова обґрунтували поняття повоєнного економічного ландшафту регіонів і показали, що інструменти розвитку мають диференціюватися залежно від рівня руйнувань і безпекових загроз (Zhalilo & Snigova, 2025). Практичний досвід виділення функціональних типів територій на прикладі Чернігівської області проаналізував М. О. Барановський, який виявив, що чинні критерії погано пристосовані до прикордонних і депопуляційних територій (Baranovskyi, 2026).

Міжнародний вимір проблеми розкрито в зарубіжних працях. Експерти ОЕСР ще у 2022 р. показали, що регіональні та місцеві органи влади стали одним із головних чинників стійкості України, і запропонували спиратися на них під час відбудови (OECD, 2022). Д. Мальчикова довела, що громади не здатні самостійно подолати наслідки війни, тому відновлення має поєднувати ініціативу знизу з гнучкою підтримкою згори (Malchykova, 2025). А. Мокорп систематизувала вимоги розділу 22 до інституційної рамки, адміністративної спроможності та програмування і зіставила їх з досвідом інших країн-кандидатів (Maucorps, 2025). Д. Ливч пояснив, чому саме цей розділ є найскладнішим для України, вказавши на конкуренцію мандатів між центральними відомствами та на подвійну систему управління на обласному рівні (Lyvch, 2026).

Методологічна основа дослідження. Дослідження спирається на політико-географічний підхід, у межах якого регіональна політика розглядається як результат взаємодії політичних суб'єктів різних територіальних рівнів. Системно-структурний метод використано для виділення рівнів і елементів цієї системи, порівняльно-географічний метод для зіставлення регіонів за масштабом воєнних втрат і переміщення населення, статистичний метод для розрахунку часток і співвідношень. Метод аналізу документів застосовано до рішень інституцій ЄС та уряду України, а метод структурного моделювання для побудови багаторівневої моделі регіональної політики. Інформаційну базу становлять повідомлення

Урядового порталу, Міністерства розвитку громад та територій і порталу «Децентралізація», оцінка потреб на відновлення RDNA5, дані Міністерства соціальної політики про внутрішньо переміщених осіб та наукові публікації.

Виділення невирішених раніше частин проблеми, яким присвячується стаття. Економічні праці зосереджені на інструментах і фінансуванні регіональної політики, а правові й політологічні на відповідності українського законодавства європейському. Значно менше уваги приділено тому, як політичні рішення різних рівнів поєднуються з географією воєнних втрат і накладаються на реальну територіальну структуру країни. Бракує суспільно-географічної оцінки, яка б пов'язала зовнішню політичну рамку, інституційні відповіді держави та просторові наслідки війни в одній системі координат.

Формулювання цілей статті, виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням наукових результатів. Мета статті полягає у виявленні політичних чинників трансформації регіональної політики України в умовах європейської інтеграції та війни і в побудові багаторівневої моделі цієї політики. Для цього потрібно простежити послідовність політичних рішень ЄС, що задали рамку регіональної політики, охарактеризувати інституційні відповіді держави, оцінити просторові диспропорції, спричинені війною, проаналізувати перший розподіл коштів відновленого фонду регіонального розвитку та узагальнити результати у вигляді моделі.

Європейський вимір регіональної політики. Рамку сучасної регіональної політики України задали кілька послідовних політичних рішень (рис. 1). Заявку на членство в ЄС подано 28 лютого 2022 р., статус кандидата надано 23 червня 2022 р., рішення про відкриття переговорів ухвалено 14 грудня 2023 р., а перша міжурядова конференція, яка формально започаткувала переговори, відбулася 25 червня 2024 р. Переговори охоплюють шість тематичних кластерів (Maucorps, 2025). Регіональна політика належить до п'ятого кластера «Ресурси, сільське господарство та політика згуртованості», і саме розділ 22 став останнім, скринінг якого завершено 29 і 30 вересня 2025 р. (Cabinet of Ministers of Ukraine, 2025a).

Значення розділу 22 важко переоцінити. Політика згуртованості становить майже третину бюджету ЄС, приблизно 392 млрд євро на 2021 по 2027 рр., а після вступу майже всі регіони України ввійдуть до категорії менш розвинених, оскільки їхній валовий продукт на одну особу значно нижчий за 75 % середнього по ЄС (Lyvch, 2026). Доступ до цих коштів залежить не від ухвалення директив, а від наявності системи управління і контролю, здатної адмініструвати європейські програми. Тому Європейська комісія у звітах 2023 по 2025 рр. оцінювала готовність України як певний рівень підготовки з обмеженим прогресом, і лише звіт 2025 р. зафіксував поступ (Decentralization, 2025; Lyvch, 2026).

Другим політичним інструментом став Ukraine Facility обсягом 50 млрд євро на 2024 по 2027 рр., затверджений Радою ЄС наприкінці лютого 2024 р. Його перший компонент, План України, передбачає 38 млрд євро, другий, Ukraine Investment Framework, 9 млрд євро гарантій і грантів, третій, допомога на вступ, 5 млрд євро (Maucorps, 2025). Для регіональної політики принципово важливо, що 20 % безповоротної підтримки за першим компонентом, тобто близько 1 млрд євро, має бути спрямовано на проєкти відновлення і розвитку регіонів та громад (Decentralization, 2026). Отже, європейське фінансування вперше напряму прив'язане до регіонального рівня і до виконання реформ (табл. 1).

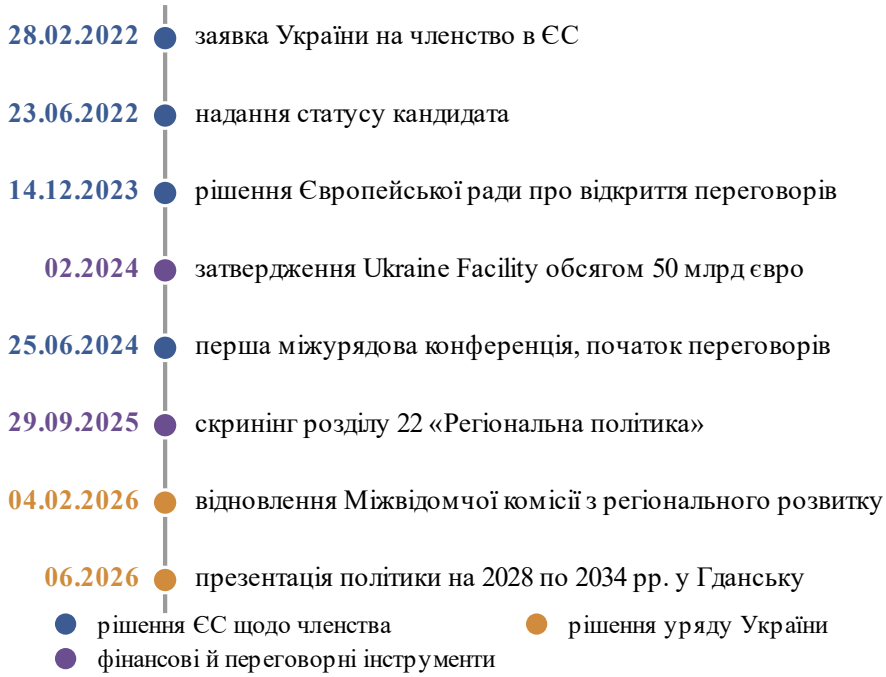

Рис. 1. Політичні рішення, що визначили рамку регіональної політики України у 2022 по 2026 рр.

Джерело: складено авторкою за даними (Maucorps, 2025; Cabinet of Ministers of Ukraine, 2024; 2025a; 2026; Decentralization, 2026)

Таблиця 1

Європейські інструменти, що формують рамку регіональної політики України

Інструмент	Обсяг або зміст	Значення для регіонів
Розділ 22 переговорів	скринінг завершено 29 і 30 вересня 2025 р.	вимоги до системи управління коштами згуртованості
План України (Ukraine Facility, компонент I)	38 млрд євро на 2024 по 2027 рр.	20 % безповоротної підтримки, близько 1 млрд євро, для регіонів і громад
Ukraine Investment Framework (компонент II)	9 млрд євро гарантій і грантів	залучення публічних і приватних інвестицій
Допомога на вступ (компонент III)	5 млрд євро	підтримка реформ і адміністративної спроможності
Програми Interreg	7 програм і Дунайська стратегія	транскордонні проєкти прикордонних регіонів
Політика згуртованості ЄС	близько 392 млрд євро на 2021 по 2027 рр.	потенційний доступ після вступу для менш розвинених регіонів

Джерело: складено авторкою за даними (Maucorps, 2025; Cabinet of Ministers of Ukraine, 2025a; Decentralization, 2025; 2026; Lyvch, 2026)

Інституційні відповіді держави. Політичні вимоги ЄС змусили уряд швидко перебудовувати систему регіональної політики. У грудні 2023 р. представлено проєкт оновленої Державної стратегії регіонального розвитку, над яким працювали понад 300 експертів за сімома напрямами. Стратегія узгоджена з Планом України і враховує функціональні особливості різних типів територій, для кожного з яких передбачено окремі інструменти стимулювання (Cabinet of Ministers of Ukraine, 2024). Оновлена стратегія вперше визначила прифронтові території та пріоритети їх підтримки, а у 2025 р. затверджено перелік вимог до функціональних типів територій (Decentralization, 2026).

Запровадження функціональних типів територій є прямим запозиченням європейського підходу, орієнтованого на місце. Його перший практичний досвід виявився суперечливим. На прикладі Чернігівської області М. О. Барановський показав, що поріг у 30 тис. мешканців для полюсів зростання надто високий для депопуляційних областей, а вимога одночасного виконання всіх критеріїв для територій сталого розвитку робить цей тип майже неможливим для виділення. Він також запропонував окремий тип територій з безпековими обмеженнями для прикордонних і прифронтових регіонів (Baranovskyi, 2026). Результати цієї типізації для однієї області наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Функціональні типи територій на прикладі Чернігівської області

Функціональний тип	Кількість громад	Частка площі або населення області
Регіональні полюси зростання	3 міста	Чернігів, Ніжин, Прилуки
Території відновлення	4	близько 17,8 % площі
Території техногенної катастрофи	10	близько 29 % площі
Території з низьким рівнем соціально-економічного розвитку	8	близько 5 % населення
Сільські території	42	близько 76 % площі, 42 % населення
Території сталого розвитку	8	не належать до інших типів

Джерело: складено авторкою за даними (Baranovskyi, 2026)

У листопаді 2025 р. Європейська комісія визнала здобутками України План заходів на 2025 по 2027 рр., фінансування Державного фонду регіонального розвитку, відновлення Міжвідомчої координаційної комісії, участь у семи програмах Interreg та в Дунайській макрорегіональній стратегії. Водночас вона сформулювала вісім рекомендацій, серед яких затвердження постійної методики розподілу коштів фонду, посилення спроможності регіональних і місцевих органів, запровадження принципу партнерства та створення механізму звітності за коштами Ukraine Facility (Decentralization, 2025). Перше засідання відновленої комісії відбулося 4 лютого 2026 р. за участю представників Європейської комісії та ОЕСР. На той час 22 регіони оновили стратегії розвитку, 24 мали середньострокові плани публічних інвестицій, а 95 % громад перебували в процесі стратегічного планування (Decentralization, 2026). У червні 2026 р. на конференції з питань відновлення у Гданську уряд презентував бачення державної регіональної політики на 2028 по 2034 рр., побудоване на чотирьох опорах, а саме політиці, орієнтованій на

місце, безпеці як складовій розвитку, спроможних інституціях і оцінці готовності до політики згуртованості (Cabinet of Ministers of Ukraine, 2026).

Просторові диспропорції, спричинені війною. Поки політична рамка наближалася до європейської, війна формувала зовсім іншу географію. Станом на лютий 2026 р. в Україні зареєстровано близько 4,6 млн внутрішньо переміщених осіб, що на 213 % більше, ніж у листопаді 2022 р. Найбільше їх у Харківській (508,1 тис.), Донецькій (504,5 тис.) і Дніпропетровській (471,9 тис.) областях та в м. Києві (432,9 тис.) (Slovo і Dilo, 2026). Разом ці чотири регіони приймають понад 1,9 млн осіб, тобто понад 40 % усіх переселенців (рис. 2). Показово, що три з чотирьох регіонів-лідерів самі є прифронтовими, тож навантаження лягає передусім на схід, а не на тилові області заходу, де приріст переселенців у відсотках найбільший, але абсолютні числа порівняно невеликі.

Ще виразнішою є географія руйнувань. За оцінкою RDNA5, станом на кінець 2025 р. прямі збитки України перевищили 195 млрд дол. США, а потреби на відновлення протягом десятиліття сягнули майже 588 млрд дол., причому пошкоджено або зруйновано 14 % житлового фонду (World Bank, 2026). Регіональний розріз цієї оцінки показує, що на Донецьку область припадає 109,4 млрд дол. потреб, на Харківську 73,5 млрд дол., на Запорізьку 61,7 млрд дол. (Tkachenko, 2026). Разом три області сходу потребують 244,6 млрд дол., або 41,6 % загальнонаціонального обсягу (рис. 3). Для порівняння, потреби всіх семи західних областей не перевищують 20 млрд дол. Отже, територіальна структура потреб обернена до

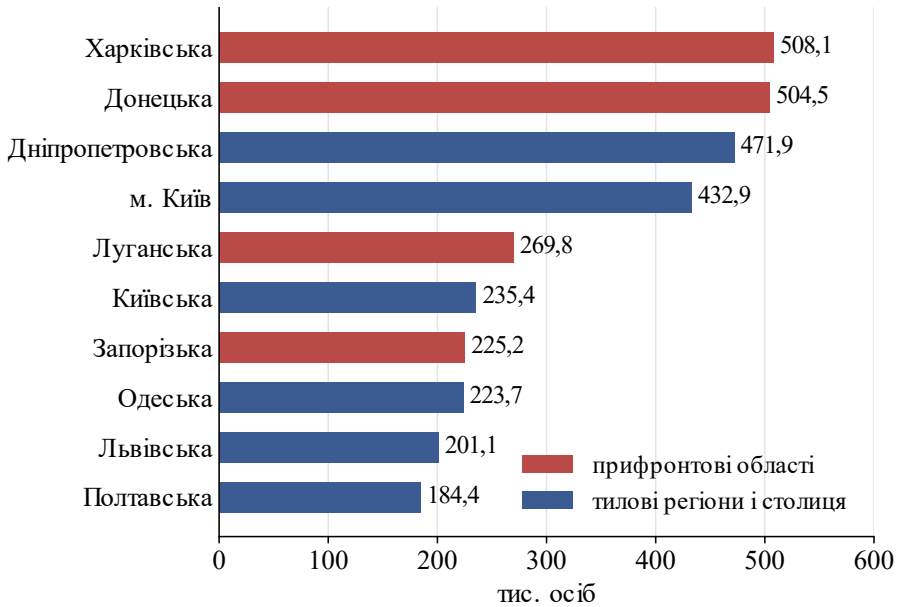

Рис. 2. Регіони з найбільшою кількістю зареєстрованих внутрішньо переміщених осіб станом на лютий 2026 р., тис. осіб

Джерело: побудовано авторкою за даними Міністерства соціальної політики (Slovo і Dilo, 2026)

територіальної структури безпеки, і саме це є головною суперечністю повоєнної регіональної політики.

Відповіддю держави на цю суперечність стала програма підтримки прифронтових громад, яка охоплює 242 громади з населенням понад 7 млн осіб і спирається на понад 50 нормативних актів та 39 механізмів підтримки (Decentralization, 2026). Серед них компенсація 70 % першого внеску за іпотекою для переселенців, доплати медикам у віддалених громадах, безкоштовне харчування для понад 674 тис. школярів і розширення кредитної програми «5-7-9», за якою у 2025 р. видано понад 3 тис. кредитів на суму понад 14 млрд грн (Cabinet of Ministers of Ukraine, 2025b). На нашу думку, ця програма фактично є прообразом того типу територій з безпековими обмеженнями, якого бракує в чинній типології.

Перший розподіл коштів Державного фонду регіонального розвитку. Державний фонд регіонального розвитку, зупинений у 2022 р., відновлено у 2025 р. з обсягом 1 млрд грн, що становить лише близько 0,05 % доходів загального фонду державного бюджету, однак на 2026 по 2028 рр. заплановано збільшення до 90 млрд грн (Lyvch, 2026). Розподіл першого мільярда є показовим з політико-географічного погляду. Кошти спрямовано на 48 проєктів у 16 областях, з них 17 укриттів у громадських будівлях, 10 закладів охорони здоров'я, 10 шкіл, 6 дитячих садків, 3 проєкти водопостачання і 2 адміністративні будівлі. Половину коштів отримали прифронтові області, 30 % центральні і 20 % західні, а найбільше фінансування дістали Харківська, Херсонська, Київська та Львівська області (Ministry for Development of Communities and Territories of Ukraine, 2025). Структуру розподілу показано на рис. 4.

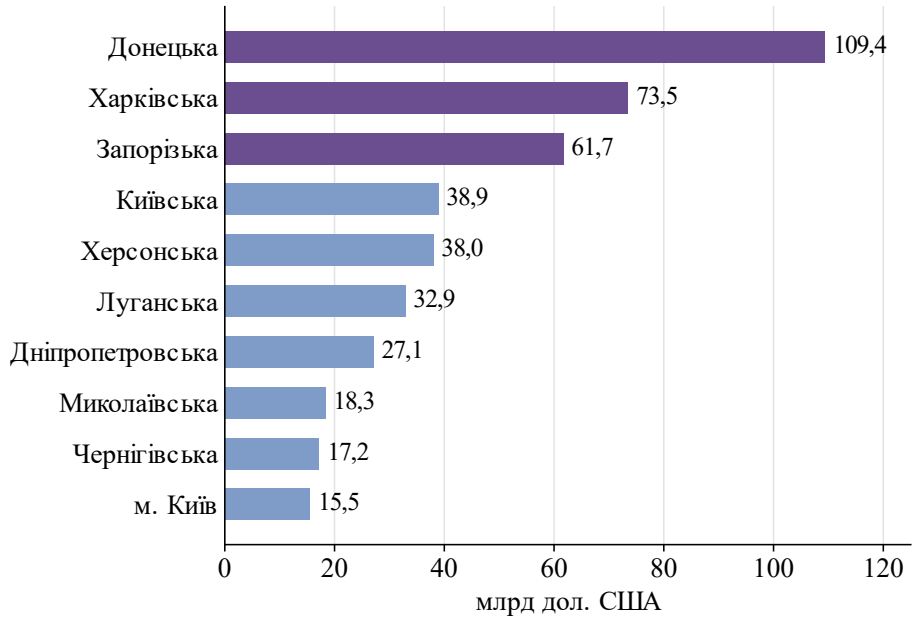

Рис. 3. Регіони з найбільшими потребами на відновлення та відбудову за оцінкою RDNA5, млрд дол. США

Джерело: побудовано авторкою за даними Світового банку (Tkachenko, 2026)

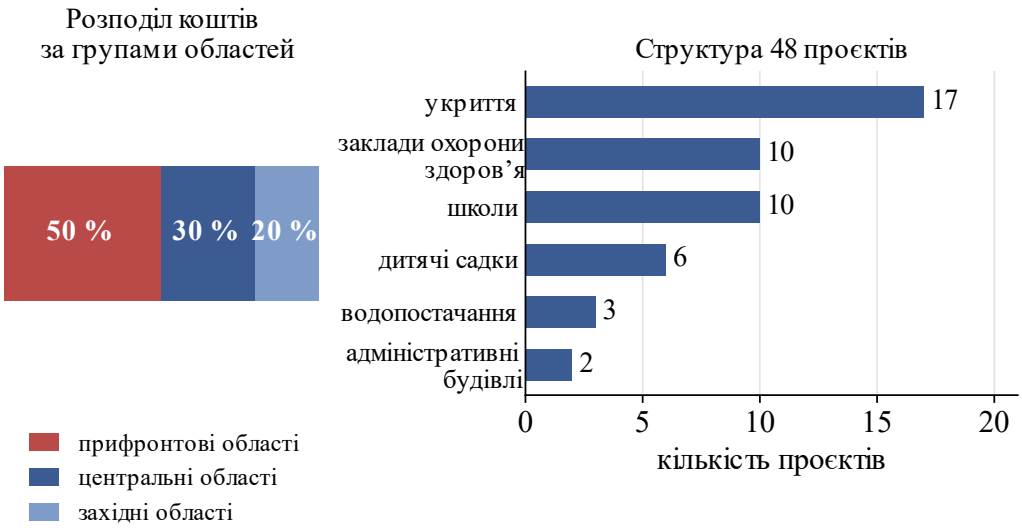

Рис. 4. Розподіл коштів Державного фонду регіонального розвитку у 2025 р.

Джерело: побудовано авторкою за даними (Ministry for Development of Communities and Territories of Ukraine, 2025)

Цей розподіл свідчить про зміну самої логіки регіональної політики. Якщо до війни фонд вирівнював економічний розвиток, то тепер він насамперед компенсує безпекові втрати, і більше третини проєктів становлять укриття. Водночас критерій високої готовності проєктів, а саме завершені тендери і підписані договори, об'єктивно віддає перевагу громадам із сильнішим апаратом, що може закріпити відставання найбільш постраждалих територій. Як зазначає Д. Мальчикова, кошти зазвичай зосереджуються там, де громади краще підготовлені до роботи з донорами (Malchykova, 2025).

Багаторівнева модель регіональної політики. Узагальнення результатів дозволило побудувати модель регіональної політики України в умовах європейської інтеграції та війни (рис. 5). Рівень ЄС задає правила через розділ 22, політику згуртованості, Ukraine Facility та програми Interreg. Національний рівень перетворює ці правила на стратегію, координаційну комісію і фонд регіонального розвитку. Регіональний рівень представлений подвійною системою обласних військових адміністрацій та обласних рад, а також агенціями регіонального розвитку, які діють у 22 з 25 регіонів, але мають нестабільне фінансування (Lyvch, 2026). Рівень громад охоплює 1469 територіальних громад, з яких 876 затвердили плани пріоритетних інвестицій, а 242 належать до прифронтових (Decentralization, 2026).

Модель показує головне обмеження. Політична рамка формується згори, а спроможність її реалізувати зосереджена внизу, у громадах, які найбільше відрізняються одна від одної за безпекою, кадрами і доходами. Як наголошують експерти ОЕСР, саме регіональні та місцеві органи влади забезпечили стійкість країни, тому вони мають стати опорою відбудови (OECD, 2022). Близько 70 % законодавства ЄС впроваджується на регіональному і місцевому рівнях (Cabinet of Ministers of Ukraine, 2025c), отже без підсилення цих рівнів європейські прин-

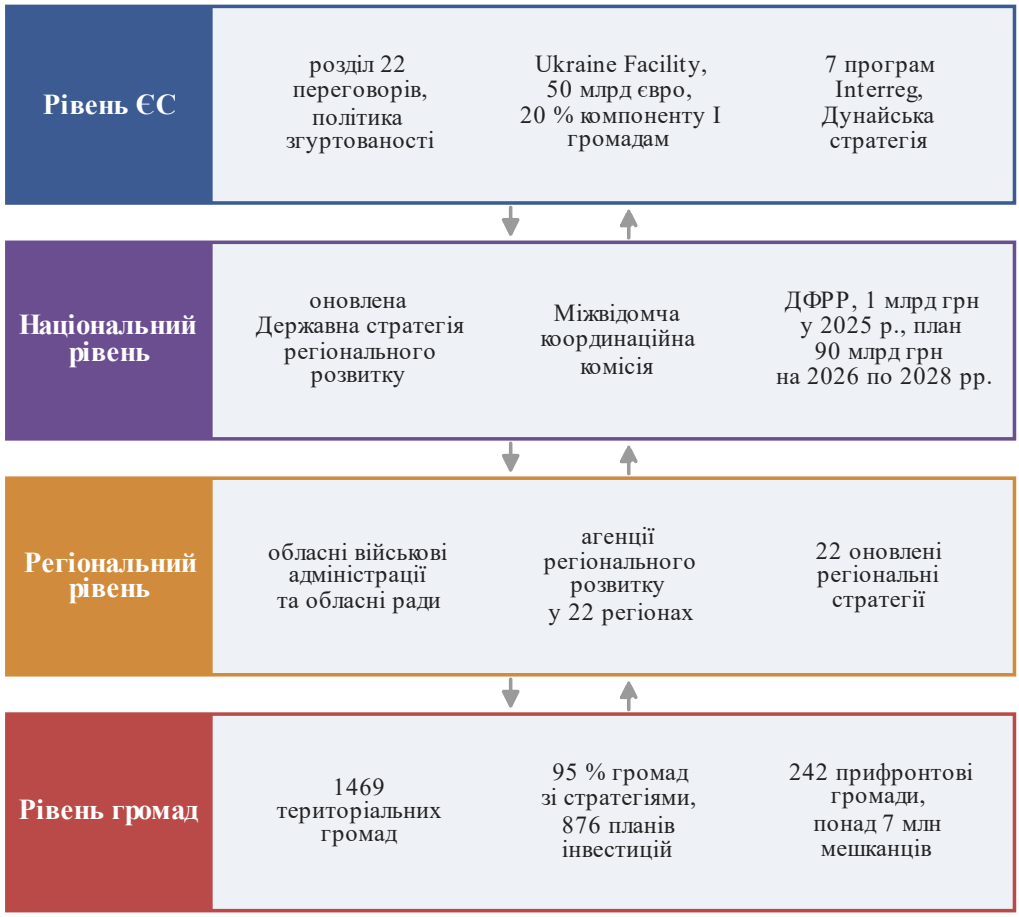

Рис. 5. Багаторівнева модель регіональної політики України в умовах європейської інтеграції та війни

Джерело: розроблено авторкою

ципи залишаться декларацією. На нашу думку, у перехідний період доцільно поєднувати європейську типологію територій з окремим безпековим виміром, який враховував би відстань до лінії фронту і масштаб руйнувань, інакше кошти згуртованості підуть туди, де їх легше освоїти, а не туди, де вони найпотрібніші.

Висновки дослідження та перспективи подальших досліджень у даному напрямку. Регіональна політика України після 2022 р. формується під впливом двох політичних процесів, а саме європейської інтеграції та війни. Рішення ЄС про статус кандидата, відкриття переговорів і скринінг розділу 22 задали зовнішню рамку, а Ukraine Facility прив'язав фінансування регіонів до виконання реформ.

Держава відповіла оновленням стратегії регіонального розвитку, запровадженням функціональних типів територій, відновленням координаційної комісії і фонду регіонального розвитку. Перший розподіл фонду засвідчив зміну його призначення, адже половина коштів пішла прифронтовим областям, а третина проєктів стосується укриттів.

Просторові наслідки війни суперечать логіці вирівнювання. Три області сходу потребують 41,6 % усіх коштів на відбудову, а чотири регіони приймають понад 40 % переселенців, тоді як європейські інструменти найлегше освоюють спроможні громади тилових областей. Запропонована багаторівнева модель дозволяє бачити цей розрив між політичною рамкою і спроможністю її реалізації.

Перспективи подальших досліджень ми бачимо в оцінці фактичного регіонального розподілу коштів Ukraine Facility та програм Interreg, у порівнянні результатів типізації територій в різних областях і в аналізі того, як відкриття розділу 22 вплине на систему управління регіональним розвитком.

У статті регіональну політику України розглянуто як результат взаємодії політичних рішень ЄС, інституційних відповідей держави та просторових наслідків війни. Систематизовано послідовність політичних рішень 2022 по 2026 рр., що визначили рамку регіональної політики, і зіставлено її з географією переміщення населення та потреб на відбудову. Проаналізовано перший після відновлення розподіл Державного фонду регіонального розвитку і показано зміну його призначення. Запропоновано багаторівневу модель регіональної політики та обґрунтовано потребу в окремому безпековому вимірі типології територій.

Конфлікт інтересів: Ніколаєва М. є членом редакційної колегії журналу. Для забезпечення незалежності редакційного процесу рукопис розглядався редактором, який не мав конфлікту інтересів з автором. Автор не брав участі у відборі рецензентів, процесі рецензування та прийнятті рішення щодо публікації статті. Рукопис пройшов стандартну процедуру подвійного сліпого рецензування.

References [Список використаної літератури]

Baranovskyi, M. O. (2026). Functional types of territories in Chernihiv region: Approaches to definition and identification criteria. *Ukrainian Journal of Natural Sciences, 15*, 110–119. doi: https://doi.org/10.32782/naturaljournal.15.2026.10 [in Ukrainian]. [Барановський М. О. Функціональні типи територій Чернігівської області: підходи до визначення та критерії ідентифікації. *Український журнал природничих наук*. 2026. № 15. С. 110–119. DOI: https://doi.org/10.32782/naturaljournal.15.2026.10]

Cabinet of Ministers of Ukraine. (2024, March 12). The Ministry of Infrastructure is preparing an Action Plan for the updated State Strategy for Regional Development. *Government Portal*. Retrieved from https://www.kmu.gov.ua/news/mininfrastruktury-hotuie-plan-zakhodiv-do-onovlenoi-derzhavnoi-stratehii-rehionalnoho-rozvytku [in Ukrainian]. [Мінінфраструктури готує План заходів до оновленої Державної стратегії регіонального розвитку. Урядовий портал. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/mininfrastruktury-hotuie-plan-zakhodiv-do-onovlenoi-derzhavnoi-stratehii-rehionalnoho-rozvytku (дата звернення: 16.03.2026).]

Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025a, September 29). Ukraine holds final meeting in screening of national legislation for compliance with EU law. *Government Portal*. Retrieved from https://www.kmu.gov.ua/en/news/ukraina-provodyt-ostanniu-zustrich-v-mezhakh-skryninhu-ukrainskoho-zakonodavstva-do-prava-ies [in English]. [Ukraine holds final meeting in screening of national legislation for compliance with EU law. *Government Portal*. URL: https://www.kmu.gov.ua/en/news/ukraina-provodyt-ostanniu-zustrich-v-mezhakh-skryninhu-ukrainskoho-zakonodavstva-do-prava-ies (дата звернення: 16.03.2026).]

Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025b, October 8). Support programme for frontline communities: The Ministry of Development prepares the second aid package. *Government Portal*. Retrieved from https://www.kmu.gov.ua/news/prohrama-pidtrymky-pryfrontovykh-hromad-minrozvytku-hotuie-druhyi-paket-dopomohy [in Ukrainian]. [Програма підтримки прифронтових громад: Мінрозвитку готує другий пакет допомоги. Урядовий портал. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/prohrama-pidtrymky-pryfrontovykh-hromad-minrozvytku-hotuie-druhyi-paket-dopomohy (дата звернення: 16.03.2026).]

Cabinet of Ministers of Ukraine. (2025c, November 20). Ukraine strengthens the capacity of regions on the path to EU membership. *Government Portal*. Retrieved from https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-posyliuie-spromozhnosti-rehioniv-na-shliakhu-do-chlenstva-v-ies [in Ukrainian]. [Україна посилює спроможності

регіонів на шляху до членства в ЄС. Урядовий портал. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-posyliuie-spromozhnosti-rehioniv-na-shliakhu-do-chlenstva-v-ies (дата звернення: 16.03.2026).]

Cabinet of Ministers of Ukraine. (2026, June 29). Ukraine shapes the state regional policy for 2028–2034 based on the principles of EU cohesion policy. *Government Portal*. Retrieved from https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-formuie-derzhavnu-rehionalnu-polityku-2028-2034-za-pryntsypamy-polityky-zghurtovanosti-ies [in Ukrainian]. [Україна формує державну регіональну політику 2028–2034 за принципами політики згуртованості ЄС. Урядовий портал. URL: https://www.kmu.gov.ua/news/ukraina-formuie-derzhavnu-rehionalnu-polityku-2028-2034-za-pryntsypamy-polityky-zghurtovanosti-ies (дата звернення: 16.03.2026).]

Decentralization. (2025, November 5). Ukraine demonstrates progress in regional policy, EC assessment for 2025. *Decentralization*. Retrieved from https://decentralization.ua/en/news/20159 [in English]. [Ukraine demonstrates progress in regional policy – EC assessment for 2025. *Decentralization*. URL: https://decentralization.ua/en/news/20159 (дата звернення: 16.03.2026).]

Decentralization. (2026, February 4). First meeting of the Interdepartmental Coordination Commission on Regional Development held. *Decentralization*. Retrieved from https://decentralization.ua/en/news/20406 [in English]. [First meeting of Interdepartmental Coordination Commission on Regional Development held. *Decentralization*. URL: https://decentralization.ua/en/news/20406 (дата звернення: 16.03.2026).]

Lyvch, D. (2026, August 19). The EU integration of Ukraine's regions: Why is EU accession negotiation in Chapter 22 the most difficult?. *Decentralization*. Retrieved from https://decentralization.ua/en/news/20966 [in English]. [Lyvch D. The EU integration of Ukraine's regions: Why is EU accession negotiation in Chapter 22 the most difficult? *Decentralization*. URL: https://decentralization.ua/en/news/20966 (дата звернення: 16.08.2026).]

Malchykova, D. (2025). Planning regional reconstruction amidst conflict: Balancing territorial governance in (post-)war Ukraine. *Transactions of the Association of European Schools of Planning, 9*(1), 1–14. doi: https://doi.org/10.24306/TrAESOP.2025.01.001 [in English]. [Malchykova D. Planning Regional Reconstruction amidst Conflict: Balancing Territorial Governance in (Post-)War Ukraine. *Transactions of the Association of European Schools of Planning*. 2025. Vol. 9, No. 1. P. 1–14. DOI: https://doi.org/10.24306/TrAESOP.2025.01.001.]

Maucorps, A. (2025, June 3). *Challenges and best practices for Ukraine's regional policy on its path to EU accession* [Presentation at the wiiw Spring Seminar]. Vienna: The Vienna Institute for International Economic Studies. Retrieved from https://wiiw.ac.at/files/events/ambre-maucorps-challenges-and-best-practices-for-ukraine-s-regional-policy-on-its-path-to-eu-accession-n-710.pdf [in English]. [Maucorps A. Challenges and best practices for Ukraine's regional policy on its path to EU accession. Vienna : wiiw, 2025. URL: https://wiiw.ac.at/files/events/ambre-maucorps-challenges-and-best-practices-for-ukraine-s-regional-policy-on-its-path-to-eu-accession-n-710.pdf (дата звернення: 16.03.2026).]

Ministry for Development of Communities and Territories of Ukraine. (2025, October 22). UAH 1 billion of the State Fund for Regional Development is directed to 48 priority investment projects in 16 oblasts. *Ministry for Development of Communities and Territories of Ukraine*. Retrieved from https://mininfra.gov.ua/news/1-miliard-hryven-dfrr-spriamovuietsia-na-48-priorytetnykh-investytsiinykh-proiektiv-u-16-oblastiakh [in Ukrainian]. [1 мільярд гривень ДФРР спрямовується на 48 пріоритетних інвестиційних проєктів у 16 областях. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: https://mininfra.gov.ua/news/1-miliard-hryven-dfrr-spriamovuietsia-na-48-priorytetnykh-investytsiinykh-proiektiv-u-16-oblastiakh (дата звернення: 16.03.2026).]

OECD. (2022). *Rebuilding Ukraine by reinforcing regional and municipal governance*. Paris: OECD Publishing. doi: https://doi.org/10.1787/63a6b479-en [in English]. [Rebuilding Ukraine by Reinforcing Regional and Municipal Governance. Paris : OECD Publishing, 2022. DOI: https://doi.org/10.1787/63a6b479-en.]

Slovo i Dilo. (2026, March 25). In which oblasts do the most and the fewest internally displaced persons live. *Slovo i Dilo*. Retrieved from https://www.slovoidilo.ua/2026/03/25/infografika/suspilstvo/yakyx-oblastyax-prozhyvaye-najbilshe-najmenshe-vnutrishnix-pereselencziv [in Ukrainian]. [В яких областях проживає найбільше і найменше внутрішніх переселенців. Слово і Діло. URL: https://www.slovoidilo.ua/2026/03/25/infografika/suspilstvo/yakyx-oblastyax-prozhyvaye-najbilshe-najmenshe-vnutrishnix-pereselencziv (дата звернення: 16.03.2026).]

Storonyanska, I. Z., & Benovska, L. Ya. (2023). New regional policy of Ukraine: Tools and directions of response in the context of modern challenges. *Regional Economy*, 1, 5–13. doi: https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-1-1 [in Ukrainian]. [Сторонянська І. З., Беновська Л. Я. Нова регіональна політика України: інструментарій та напрями реагування в умовах сучасних викликів. *Регіональна економіка*. 2023. № 1. С. 5–13. DOI: https://doi.org/10.36818/1562-0905-2023-1-1.]

Tkachenko, O. (2026, August 14). How Ukraine's regions have been affected by the war: The cost of damage and reconstruction. *Dengi.ua*. Retrieved from https://dengi.ua/en/amp-page/finance/9762002-how-ukraine-

s-regions-have-been-affected-by-the-war-the-cost-of-damage-and-reconstruction [in English]. [Tkachenko O. How Ukraine's regions have been affected by the war: The cost of damage and reconstruction. *Dengi.ua*. URL: https://dengi.ua/en/amp-page/finance/9762002-how-ukraine-s-regions-have-been-affected-by-the-war-the-cost-of-damage-and-reconstruction (дата звернення: 12.03.2026).]

World Bank. (2026, February 23). Updated Ukraine recovery and reconstruction needs assessment released. *The World Bank*. Retrieved from https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2026/02/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released [in Ukrainian]. [Опубліковано оновлену оцінку потреб України на відновлення та відбудову. Світовий банк. URL: https://www.worldbank.org/uk/news/press-release/2026/02/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released (дата звернення: 12.03.2026).]

Zhalilo, Ya. A., & Snigova, O. Yu. (2025). Strategizing regional development in the shaping of the post-war economic landscape of the regions of Ukraine. *Ukrainian Geographical Journal, 4*, 3–12. doi: https://doi.org/10.15407/ugz2025.04.003 [in Ukrainian]. [Жаліло Я. А., Снігова О. Ю. Стратегування регіонального розвитку у формуванні повоєнного економічного ландшафту регіонів України. *Український географічний журнал*. 2025. № 4. С. 3–12. DOI: https://doi.org/10.15407/ugz2025.04.003.]

M. I. Nikolaieva
Department of Political Science
Odesa I. I. Mechnikov National University
Frantsuzkyi blv. 24/26, Odesa, 65058, Ukraine

POLITICAL FACTORS OF THE TRANSFORMATION OF UKRAINE'S REGIONAL POLICY IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION AND WAR

Summary
The article examines how political decisions of the European Union and the Government of Ukraine have changed the state regional policy of Ukraine since 2022. The study uses documents of the European Commission and the Cabinet of Ministers of Ukraine, data of the Ministry of Social Policy and the World Bank, materials of the Decentralization portal and scientific publications. Political geographical, system-structural, comparative geographical and statistical methods and structural modelling are applied. It is shown that the granting of candidate status in June 2022, the opening of accession negotiations in June 2024 and the screening of Chapter 22 in September 2025 set the external framework of regional policy, while the Ukraine Facility of EUR 50 billion made EU financing dependent on reforms. In response, Ukraine updated the State Strategy for Regional Development, introduced functional types of territories, resumed the Interdepartmental Coordination Commission and relaunched the State Fund for Regional Development with UAH 1 billion in 2025, half of which went to frontline oblasts. At the same time, the war has sharply deepened regional disparities. Four regions host over 1.9 million of 4.6 million registered internally displaced persons, and three oblasts of the east account for USD 244.6 billion of reconstruction needs out of USD 587.7 billion. A multilevel model of regional policy is proposed, combining the EU, national, regional and community levels, and the gap between the political framework and the institutional capacity of regions is identified as the main constraint. It is concluded that European integration has turned regional policy from a domestic instrument of equalization into a part of the accession process, in which the security situation of territories determines the real possibilities of applying EU principles.

Key words: regional policy, European integration, political factors, cohesion policy, functional types of territories, frontline communities, Ukraine.

Дата першого надходження статті до видання: 04.09.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 22.10.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 25.11.2026